

МЕРЕЖЕВИЙ КАПІТАЛ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах дослідники в сфері економіки розглядають мережевий капітал як категорію, що притаманна як соціальним суб'єктам (окремим членам суспільства, соціальним спільнотам, суспільству окремого територіального утворення тощо), так і організаційним структурам, що зумовлює існування двох основних підходів до його трактування.

В контексті соціальних суб'єктів мережевий капітал слід розуміти як форму «соціального капіталу» (переваги наявності особистих зв'язків), що робить доступними ресурси через міжособистісні зв'язки. Доступ до такого виду мережевого капіталу є відкритим, він нерівномірно розподіляється між соціальними суб'єктами, зв'язками і мережами. В даному контексті окремі дослідники відмічають, що мережевий капітал є іманентною характеристикою будь-якого суспільства, однак рівень його розвитку визначається особливостями побудови таких суспільств.

На сьогодні, незважаючи на існуючі наукові дослідження в сфері бухгалтерського відображення соціального капіталу (І.В. Жиглей, О.О. Осадча, О.Б. Сивак, Ю.А. Судин) та незважаючи на поширення концепції інтегрованої звітності (<IR> » Integrated reporting»), однією зі складових якої є соціальний капітал, на сьогодні він не є безпосереднім об'єктом бухгалтерського обліку, оскільки не відповідає вимогам щодо визнання його активом, які висувуються в МСФЗ та в національних П(С)БО (отримання майбутніх економічних вигід; достовірність визначення вартості). Проте, він знаходить своє відображення в обліковій системі підприємства через традиційні об'єкти бухгалтерського обліку (гудвіл, курсові різниці, соціально-відповідальна діяльність), що створює передумови для підвищення ефективності управління такими об'єктами, які пов'язані із соціальним капіталом, а не для безпосереднього управління ним.

В контексті організаційних структур мережевий капітал розглядається як сукупність наявних ресурсів мережевих підприємств, що забезпечують одержання майбутніх економічних вигід в довгостроковій перспективі, та сприяє підвищенню ефективності розподілу знань між учасниками таких структур. Виходячи з такого підходу мережі слід розглядати як результат цілеспрямованого процесу по їх створенню, де порядок функціонування мереж визначається письмово складеними контрактами і виконуються учасниками мережевої структури у відповідності до спільно визначених цілей. Серед вчених на сьогодні немає згоди стосовно розуміння сутності поняття «мережевий капітал», що обґрунтовується відмінністю в використовуваних підходах до його трактування.

Одним із найбільш актуальних підходів, який дозволяє системно розглянути сутність мережевого капіталу у взаємозв'язку із іншими ресурсами підприємства, є теорія інтелектуального капіталу, що сформувалась наприкінці ХХ-го – початку ХХІ-го століття, і присвячена дослідженню впливу знань, наявних на підприємстві та у його працівників, на процес формування вартості з урахуванням місії та цілей

підприємства. Виходячи із положень теорії інтелектуального капіталу мережевий капітал розглядається як самостійний актив, що забезпечує формування конкурентних переваг в процесі функціонування мережевої структури.

Проведений аналіз поглядів дослідників щодо розуміння сутності мережевого капіталу дозволив виділити такі його характерні риси, що впливають на порядок його відображення в бухгалтерському обліку та включення до складу інтегрованої звітності (табл. 1).

Таблиця 1. Характерні риси мережевого капіталу: обліковий аспект

<i>Характерна риса</i>	<i>Значення для бухгалтерського обліку</i>
Утворюється в мережевих структурах	Мережевий капітал як об'єкт облікового відображення з'являється за умови розгляду мережевої структури як системи, для ефективного функціонування якої необхідною є розробка системи обліково-аналітичного забезпечення управління нею
Є результатом взаємодії учасників мережевих структур	Мережевий капітал є характеристикою мережевої структури, а не її окремих елементів. Він утворюється внаслідок взаємодії таких елементів, тобто його вартість не може бути розраховано адитивно, шляхом додавання понесених на його створення витрат
Має інтелектуально-інноваційну природу	Мережевий капітал є результатом інтелектуальної та інноваційної діяльності людини, зокрема, суб'єктів розробки мережевої структури, що проявляється в здійсненні творчої праці в процесі їх створення. Капіталізація мережевого капіталу має здійснюватися лише за умови виконання обмежень, встановлених в обліковому законодавстві
Має нематеріальну форму	За своїм змістом мережевий капітал слід розглядати як один із видів інтелектуального капіталу підприємства, що відображається в обліковій системі підприємства у вигляді нематеріальних активів
Забезпечує одержання економічних вигід в довгостроковій перспективі	Вигодами, які дозволяють визначати мережевий капітал активом, є наступні: 1) одержання конкурентних переваг внаслідок використання унікальної та ефективної форми організації діяльності; 2) індивідуалізація продукції, що виробляється учасниками мережевої структури, формуючи довіру та лояльність споживачів; 3) здатність забезпечувати ефективне використання наявних в мережевій структурі ресурсів її учасниками

Таким чином, виходячи з положень теорії інтелектуального капіталу, мережевий капітал є активом, що забезпечує формування конкурентних переваг в процесі функціонування мережевої структури. В інтегрованій звітності мережевий капітал слід відображати у вигляді мережевих активів (мережі як вид організаційної структури підприємства; мережеві торговельні марки), як складову соціального та клієнтського капіталу підприємства.